

NORSKO

- Vyprávění a tvořivé zpracování pohádek z různých zemí

Metodická pomůcka pro pedagogické pracovníky mateřských a základních škol, volnočasové instituce, mateřská centra, rodiče a všechny, kteří pracují s dětmi

Anotace:

Dostává se Vám do rukou metodický materiál pro práci s dětmi

– Bedýnky příběhů.

Bedýnky příběhů se zaměřují na země, ze kterých pochází cizinci žijící v České republice. Tato Bedýnka je zaměřená na Norsko. Vydány byly i další Bedýnky k zemím, jako je Bulharsko, Čína, Mongolsko, Rusko, Ukrajina, Vietnam a další. Více naleznete na www.inbaze.cz.

Bedýnky příběhů vznikají na základě tvořivých dílen, které InBáze pořádá v Městské knihovně v Praze a dále výukových programů realizovaných ve spolupráci s pražskými MŠ a ZŠ. Kultura konkrétních zemí je dětem přiblížena vyprávěním pohádek, které vybírají a předčítají lektoři pocházející přímo z těchto zemí.

Poté následuje povídání o zemi, kultuře a zajímavostech a výtvarná dílna, kdy děti pomocí tradičních materiálů a technik dané země zpracovávají zážitky z vyprávění, které si poslechly.

Bedýnky příběhů vycházejí z přesvědčení, že pohádky pomáhají poznat osobitost země a představují tak důležitý pramen k pochopení identity lidí, kteří z ní pocházejí. Zkuste najít odpověď na otázku: Mohou být pohádky „oknem do duše“?

Cíl:

Hlavním cílem Bedýnek příběhů je pomocí vyprávění pohádek a tvůrčích aktivit poznávat kulturu cizinců, kteří tu s námi žijí, a zároveň si tak hlouběji uvědomovat specifika vlastní kultury.

Cílová skupina:

Předškolní stupeň MŠ, I. stupeň ZŠ, všechny děti od 5 do 11 let

Časová dotace:

90 – 120 minut

Rámcový vzdělávací plán:

- RVP PV:

Vzdělávací oblasti: Dítě a společnost; Dítě a svět

- RVP ZV pro I. stupeň:

Vzdělávací oblasti: Člověk a jeho svět – Lidé kolem nás,

Lidé a čas; Umění a kultura – Výtvarná výchova

Průřezová témata: Multikulturní výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Obsah:

V každé Bedýnce nalezneme tradiční pohádku z dané země v českém jazyce a v jazyce původním. Po přečtení každé pohádky by měla následovat její reflexe - diskuze s dětmi, kdy se jich ptáme, jak pohádce porozuměly, případně dovysvětlíme nejasnosti.

- Manuál „Jak vyprávět pohádku aneb návod na hraní si s příběhy pro ty nejmenší“

Manuál nám může pomoci při přednesu pohádky. V návodu je množství užitečných tipů na to, jak se stát dobrým vyprávěčem příběhů.

- Pracovní karty

Součástí Bedýnky jsou pracovní karty s nabídkou technik a postupů, jak dále tvořivě pracovat. Obsahuje informace o zemi (historie a současnost, geografie, fauna a flora, škola, kuchyně, perličky, tradice a řemesla), doplňovačky, křížovky, kvízy a tipy na práci s jazykem a výtvarné techniky a postupy. Ty vycházejí z tradic daných zemí: např. Bulharsko (výroba marteniček), Čína (štetcová kaligrafie), Kuba (výroba masek), Mongolsko (práce s ovčí vlnou), Rusko (malba na dřevo), Sýrie (tepání do kovu), Ukrajina (práce s látkou a krajkou), Vietnam (práce s papírem). Pracovní postupy jsou popsány na základě realizovaných výtvarných dílen v Městské knihovně v Praze.

Během tvorby je dobré dát dětem volnou ruku ve výběru motivů.

Děti často nestačí reagovat na plný rozsah programu. Vyberou si pouze malou část, jednu nebo dvě věci, často pramálo důležité pro celek příběhu, ale velmi významné pro ně. Pracují dle své fantazie, nikoli podle struktury příběhu. Pomocí výtvarné tvorby se pokoušejí o vlastní vyprávění.

- Mapa světa

V mapě světa naleznete zakreslené Norsko a Českou republiku. Je možné také samozřejmě použít klasickou mapu světa.

POHÁDKA

Pohádka o třech kozlíčcích Bruse

De Tre bukkene Bruse

Žili byli jednou tři kozlíčci, kteří měli jít na pastvu, aby ztloustli. Všichni tři se jmenovali Kozlíček Bruse. Po cestě se nacházela lávka přes vodopád, kterou museli přejít a pod tou lávkou bydlel veliký, ošklivý troll s očima velkýma jako cínové talíře a nosem tak dlouhým, jako násada od hrábí.

Det var en gang tre bukker som skulle gå til seters for å gjøre seg fete, og alle tre het de Bukken Bruse. På veien var det en bro over en foss som de skulle over, og under den broen bodde et stort, fælt troll, med øyne som tinntallerkener og nese så lang som et riveskaft.

Nejprve přiřapal nejmenší Kozlíček Bruse a namířil si to přes lávku. Ťapy řap, řapy řap, ozývalo se jeho slaboulké řapání po lávce. „Kdo to tu řape po mojí lávce?“ zařval troll. „Ó, já jsem ten nejmenší Kozlíček Bruse. Jdu na pastvu, abych ztloustnul,“ odpověděl kozlíček tichounkým hláskem.

Først kom den yngste Bukken Bruse og skulle over broen. Tripp trapp, tripp trapp, sa det i broen. „Hvem er det som tripper på min bro?“ skrek trollet. „Å, det er den minste Bukken Bruse. Jeg skal til seters for å gjøre meg fet“, sa bukken, den var så fin i stemmen.

„Tak teď přijdu a sežeru tě,“ řekl troll
„Ach ne, nech mě být, vždyť já jsem ještě tak maličký. Chvilíčku počkej, potom přijde prostřední Kozlíček Bruse, ten je mnohem větší.“
„No tak běž,“ odpověděl troll.

„Nå kommer jeg og tar deg“, sa trollet.
„Å nei, ta ikke meg, for jeg er så liten, jeg. Bare vent litt, så kommer der

mellomste Bukken Bruse, han er mye større.”

„Javel, så gå da,” sa trollet.

Za chvílku dorazil prostřední Kozlíček Bruse, který se také vydal přes lávku. Cupity cup, cupity cup, cupity cup – bylo slyšet z lávky.

Om en liten stund kom den mellomste Bukken Bruse og skulle over broen. Tripp trapp, tripp trapp, tripp trapp, sa det i broen.

„Kdo to tu cupitá po mojí lávce?” zařval troll.

„Ó, já jsem prostřední Kozlíček Bruse, jdu na pastvu, abych ztloustnul,” odpověděl kozlíček, jeho hlas už zdaleka nebyl tak tichounký a jemný.

„Hvem er det som tripper på min bro?” skrek trollet.

„Å, det er den mellomste Bukken Bruse som skal til seters for å gjøre seg fet”, sa bukken; den var ikke så fin i stemmen, den.

„Tak teď přijdu a sežeru Tě,” řekl troll.

„Ach ne, nech mě být. Chvilíčku počkej, potom přijde veliký Kozlíček Bruse a on je mnohem, mnohem větší.”

„No tak běž,” odpověděl troll.

„Nå kommer jeg og tar deg”, sa trollet.

„Å nei, ta ikke meg. Bare vent litt, så kommer den store Bukken Bruse, han er mye, mye større.”

„Javel, så gå da”, sa trollet.

Neuběhlo moc času a dorazil veliký Kozlíček Bruse.

Dupity dup, dupity dup, dupity dup znělo celou lávkou – byl totiž tak velký a těžký, že se lávka pod ním otřásala a praskala!

Det gikk en stund, og så kom den store Bukken Bruse.

Tripp trapp, tripp trapp, tripp trapp, sa det i broen; den var så tung at broen både knaket og brakket under den!

„Kdo to tu dupe po mojí lávce?“ zařval troll.

„Já jsem ten veliký Kozlíček Bruse,“ odpověděl kozlík svým hlubokým hlasem.

„Tak teď přijdu a sežeru Tě,“ zařval troll.

„Hvem er det som tramper på min bro?“ skrek trollet.

„Det er den store Bukken Bruse“, sa bukken, den var så grov i stemmen.

„Nå kommer jeg og tar deg“, skrek trollet.

„Jo, jen si přijď! Mám dva rohy, které jsou jako meče a s těmi Ti vypíchnu oči! Mám veliká kopyta a s těmi Ti rozdrtím tělo i kosti!“ odpověděl kozlík.

A potom skočil na trola, vypíchnul mu obě oči, rozdrtil mu tělo i kosti a shodil ho do vodopádu. A pak odešel na pastvu.

„Ja, kom du! Jeg har to horn som spyd, med dem skal jeg stikke ut øynene dine! Jeg har to store kampesteiner, med dem skal jeg knuse både marg og ben!“ sa bukken.

Og så sprang den på trollet og stakk ut øynene på ham, slo i stykker både marg og ben, og stanget ham utfor fossen. Så gikk den til seters.

Tam se pak všichni tři Kozlíčci Bruse tak moc pásli, a tak moc ztloustli, že už ani nedokázali jít zpět domů a jestli nějaký ten tuk zase neshodili, tak tam jsou zajisté až do teď.

Der ble bukkene så fete, så fete at de nesten ikke orket å gå hjem igjen, og er ikke fettet gått av dem, så er de der ennå.

A zazvonil zvonec a pohádky je konec.

Og snipp snapp snute, så er det eventyret ute.

- Základní údaje a geografie

Norsko, oficiálním názvem Norské království, se rozkládá na Skandinávském poloostrově na severu Evropy a zaujímá rozlohu 385 199 km² (4x větší než ČR) včetně území ostrovů Svalbard (Špicberky), neobydlených ostrovů Jan Mayen v severním Atlantiku, Bouvetova ostrova ležícího v jižním Atlantiku a ostrova Petra I., ležícího poblíž Antarktidy. Svou nejdelší hranici sdílí Norsko se Švédskem, dále sousedí s Finskem a Ruskem. Země je rozdělena do 19 samosprávných celků (krajů) zvaných fylke, jejichž zástupcem je fylkesmann (guvernér). Hlavním městem Norska je Oslo, které je považováno za největší samosprávné město a kraj zároveň. Druhým největším městem je Bergen, který se rozkládá na západním pobřeží a v roce 2000 se stal Evropským městem kultury. Mezi další velká města patří Trondheim, Stavanger nebo Kristiansand. Politický systém Norského království je konstituční monarchií, v jehož čele stojí král Harald V. Jako jeden z mála evropských států není Norsko členem Evropské unie, přestože bylo ke vstupu již několikrát vyzváno. Norsko opakovaně nabídky odmítlo a to především kvůli případnému omezení těžby ropy a rybolovu. Občané hlasovali proti vstupu v referendech z let 1972 a 1994.

- Historie a současnost

První historická zmínka o Norsku z roku 330 př. n. l. pochází od řeckého obchodníka Pythaese, který se plavil na sever Evropy a dostal se tak na území jižního Norska. V polovině 8. století se Norsko stalo zemí malých nezávislých království. Období 8. až 10. století je označováno za vikingské. Toto období charakterizuje nedostatek úrodné půdy, z čehož pramenily kmenové neshody a nízká životní úroveň, proto se obyvatelstvo za účelem zbohatnutí snažilo o expanzi do Evropy, Ameriky i Asie. Roku 872 Harald I. Krásnovlasý zvítězil v bitvě u Hafrsfjordu, získal tak nadvládu nad rozsáhlým územím na západě země a poprvé uspořádal zemi do útvaru podobnému království. Po jeho smrti se království rozštělo na mnoho částí. V roce 995 za vlády Olava I. Tryggvasona se dostalo do popředí křesťanství. Za dalšího významného panovníka v raném středověku je považován Olav Haraldsson, který vytvořil první

norskou národní vládu. Olav byl zabit roku 1030 v bitvě u Stiklestadu, kde se proti němu postavili náčelníci a svobodní vlastníci půdy, kteří za úplatky podporovali dánského krále Knuta. Mnoho Norů si však nepřálo žít pod dánskou nadvládou a proto vznikaly v zemi různé rebelie. Roku 1035 se po krátké dánské nadvládě stal novým norským králem Olavův syn Magnus. Po Magnusově smrti nastoupil na trůn král Harald Krutý, který se snažil ovládnout Dánsko a anglický trůn, v roce 1066 byl však zabit v bitvě u vesnice Stamford Bridge a s tím je také spojeno definitivní ukončení vikingské éry. V roce 1319 zemřel poslední mužský člen norského panovnického rodu král Håkon V., jeho dcera se provdala za švédského krále. Jejich syn se po smrti svého otce stal nástupcem jak švédského, tak i norského trůnu a obě království tak byla na čas sjednocena. V roce 1349 zasáhla celou zemi epidemie moru, které podlehla polovina z tehdejších 350 tisíc obyvatel. Země tak byla oslabena a nedokázala si udržet samostatnost, v roce 1397 se společně se Švédskem a Dánskem stala členem Kalmarské unie pod nadvládou dánské královny Margarety. Unie trvala do roku 1523, kdy se odtrhlo Švédsko. V roce 1536 nařídil nový dánský král Kristián III. zavedení luteránského vyznání a země ztratila postavení království. V roce 1660 byla s nástupem nového dánského krále Frederika III. zrušena konstituční monarchie a nahrazena režimem absolutistickým. Na začátku 18. století proběhla tzv. severní válka, ve které se dánský král Frederick IV. dvakrát snažil obsadit Švédsko, avšak neúspěšně. Nakonec Švédové utrpěli porážku v bitvě u Strømstadu. O dva roky později padl v bitvě u Haldenu švédský král Karel XII., což umožnilo uzavřít Frederiksborský mír v roce 1720. Nadvláda Dánska v zemi trvala až do Napoleonských válek, které skončily smírem a Norsko bylo postoupeno Švédsku. V šedesátých letech 18. století došlo k významným změnám, byly odstraněny veškeré obchodní překážky a byl povolen dokonce i svobodný tisk; tento krok měl sice příznivý vliv na norskou ekonomiku, ale většina prostých lidí stále žila v chudobě. Norsko odmítlo být podřízenou kolonií Švédska a proto dne 17. května 1814 vyhlásilo svou vlastní ústavu. O tomto rozhodnutí se vedly dlouhé spory, nakonec bylo jak Švédsko, tak i Norsko pod vládou jednoho panovníka, ale každá země měla vlastní parlament

a legislativu. Od 30. let 19. století se začalo rovněž rozvíjet moderní národní uvědomění, jímž Norové vymezovali svou identitu v rámci říše se sídlem ve Švédsku. Norská společnost nebyla spokojená s tehdejší situací země; sice v průběhu 19. století došlo k rozvoji rybolovu a zemědělství, ale docházelo k masivní migraci obyvatel do zahraničí, která pokračovala až do počátku 20. století. Mezitím stále pokračovaly spory mezi Norskem a Švédskem, které nakonec vyústily v mírové rozdělení obou zemí. Vznik moderního norského státu je datován na 7. červen 1905. Za první světové války zůstalo Norsko neutrální, ale pomáhalo spojencům s dopravou, to se samozřejmě nelíbilo Německu a v důsledku německé ponorkové války ztratilo Norsko značné množství obchodních flotil. Za druhé světové války se Norsko neúspěšně bránilo německé invazi a po dobu války zde vládla loutková fašistická vláda. Po kapitulaci Německa se do země vrátila exilová vláda a na trůn znovu usedl král Hákon VII. V 60. letech 19. století vzniká v Norsku velmi silné ženské hnutí, díky němuž vstupují ženy do politiky. V současnosti je v politice zastoupen velký počet žen, které se velmi aktivně angažují. V roce 1968 se stala první ministerskou předsedkyní Gro Harlem Brundtlandová, od roku 2012 je norskou premiérkou Ema Solbergová. Norsko patří k zakládajícím členům OSN a prvním tajemníkem se stal Nor Trygve Lie. Mimo to bylo Norsko jedním ze zakládajících členů Evropského hospodářského členství. Dnes je norským králem Harald V., který se stal nástupcem svého velmi oblíbeného otce Olafa V.

- Jazyk a obyvatelstvo

V Norsku žije přibližně 5,3 milionů obyvatel, přibližně 85% populace tvoří Norové a kolem 15 % připadá na menšinová etika a imigranty. Imigranti zde neustále přibývají a hlavní město Oslo se díky tomu stalo jedním z nejrychleji rostoucích měst Evropy, přistěhovalci zde tvoří více než čtvrtinu obyvatelstva. Stěhují se sem především lidé z asijských států (Iráčané, Pákistánci, Filipínci nebo Vietnamci), z Afriky (nejvíce Somálci) nebo ze zemí bývalého východního bloku (Poláci, Estonci, Rusové, Albánci), dále také Němci nebo Britové. Nejpočetnější národnostní skupinu tvoří v celém Norku Poláci (téměř 100 000 obyvatel), po nich

následují Švédové, Somálci a Pákistánci. Oficiálními úředními jazyky Norska jsou dvě verze norštiny - bokmål a nynorsk - a v některých severovýchodních oblastech se také používá sámština. Obě verze norštiny se souběžně používají na úřadech, ve školách, v médiích. Kvůli ekonomickým problémům v 19. století odešlo mnoho Norů do USA a Kanady. V Kanadě se k norskému původu hlásí až půl milionu obyvatel. Většina obyvatel Norska (kolem 80 %) se hlásí k evangelicko-luteránské církvi (Norská církev), 4 % tvoří katolíci a 3 % ateisté. K dalším minoritám patří hlavně muslimové. Kostely však navštěvuje pouze 2 % populace, což tvoří nejnižší číslo v Evropě. V Norsku je svoboda vyznání, která ale neplatí pro norského panovníka, který musí být dle ústavy luterán.

Ke konci roku 2018 žilo v České republice 291 občanů Norského království.

- Podnebí, fauna a flora

Norsko patří mezi největší evropské státy, třetina jeho území leží za severním polárním kruhem. Země se rozkládá na západě Skandinávského poloostrova a je omývána Severním mořem, Atlantickým oceánem na západě a Severním ledovým oceánem na severu. Norsko je země hor, hlubokých fjordů a ledovců, na severu zde můžeme zahlédnout polární záři. Norské pobřeží je osmé nejdelší na světě, lemuje ho kolem 75 tisíc menších a větších ostrovů s chráněnými přístavy, fjordy a mnoho úzkých zálivů, které zasahují hluboko do pevniny. Největším a nejhlubším fjordem je Sognefjord, který zaujímá délku 205 km a má hloubku 1 308 m. V jeho vodách lze spatřit tuleně a čas od času i velryby.

V zemi je vyhlášeno 21 národních parků. Skandinávské pohoří s nejvyšší horou Galdhøpiggen (2 469 m n. m.) prostupuje celou zemí. Ve vyšších horských oblastech a ve vnitrozemí nejsevernějšího kraje Finnmark je půda trvale zmrzlá. Celkově je Norsko poseťováno cca 16 tisíci jezery a vodopády. Norsko je zalesněno pouze ze čtvrtiny, na severu převládají rozsáhlé plochy polární tundry, a na jihu jehličnaté lesy, rostou zde především borovice, smrky, břízy, buky a duby. Rozkládá se zde náhorní plošina Hardangervida, která je největší náhorní plošinou jak v Norsku, tak zároveň i v celé severní Evropě. Dalším charakteristickým rysem

norské přírody jsou ledovce, které se ale postupem času zmenšují. Jostedalbreen je největším ledovcem na evropské pevnině (487 km²). Ledovce mají velký hospodářský význam, jelikož na říčních nádržích pod ledovci se ve vodních elektrárnách vyrábí elektřina. V zachovalých a nedotčených místech žije velké množství živočišných a rostlinných druhů: vyskytuje se zde přibližně 2 700 druhů vyšších rostlin a 2 800 druhů mechů a lišejníků. Norsko svou rozlohou zasahuje do tří klimatických pásů, jejich větší část ale leží v chladných oblastech, a proto je zde i nižší biodiverzita. Avšak je zde velmi pestré zastoupení ptactva, mořských ryb a bezobratlých živočichů. Podnebí je ovlivněno Gølfským proudem a časté změny počasí zde nejsou neobvyklé. Velká část Norska se nachází severně od polárního kruhu, tudíž na severu země jsou dlouhé a temné zimy. Mrazivé zimy jsou ale také na jihovýchodě a ve vnitrozemí. Na jihu a na západě jsou zimy mírnější a spíše deštivé. V některých horských oblastech bývá sníh po celý rok. Za polárním kruhem v červnu a červenci několik týdnů nezapadá slunce a v zimě naopak nevychází nad obzor. V té době bývá vidět polární záře. Norské počasí je tedy celkově velmi proměnlivé a nevyzpytatelné.

- Kuchyně

Norská kuchyně je založena na surovinách, které jsou dostupné v norské přírodě. Většina tradičních norských produktů vydrží dlouhou dobu bez nutnosti mrazení, např. sušené a solené ryby, uzené maso, plochý chléb nebo sýr Gammatost. V norské kuchyni je také velké zastoupení ryb a mořských plodů, z nichž nejvíce vyniká losos, dále také tresky, sardinky, makrely, sledi, sumečci, slizouni a mnoho dalších. Mořské plody nebyly pro norskou kuchyni dříve tak časté, dnes se krevety, krabi nebo slávky objevují na talíři celkem běžně. K dostání je zde stále i velrybí maso. Mimo ryb a mořských plodů je oblíbená i zvěřina (los, sob, zajíc či kachna). Norové mají většinou k snídani i k obědu studenou kuchyni, jediným teplým jídlem je pak večeře. Velmi oblíbené jídlo mezi Nory jsou obložené chlebíčky (smørrebrød, v překladu „chléb s máslem“) s různými přísadami (často jsou to garnáti, maso, hlávkový salát, majonéza).

Nesmírně populární v norské kuchyni jsou místní sýry a součástí téměř každého jídla jsou brambory na všechny možné způsoby, k národním pokrmům patří bramborové knedlíčky Raspebell. Nejčastější zeleninou je zelí, mrkev, tuřín, květák a brokolice. K dochucení jídel se často používá kopr, hořčice a různé druhy majonézy. Norové velmi často pijí černou kávu, pivo a skandinávskou lihovinu akvavit. Vzhledem k vyšším cenám jsou v zemi velmi oblíbené pouliční stánky s jídlem a to jak zdejšími obyvatelstvem, tak i turisty. V nadsázce se často uvádí, že národním jídlem nejsou Raspebell, ale místní velmi populární mražená pizza Grandiosa. Údajně jich každý Nor (včetně kojenců) průměrně zkonsumuje zhruba pět za rok.

- Norská škola

V Norsku není povinná mateřská školka ani předškolní docházka, ale každé dítě na ni má od jednoho roku nárok. Do první třídy děti nastupují stejně tak jako v České republice v šesti letech, ale je možné žádat o roční odklad nebo naopak o dřívější nástup dítěte do školy ve věku pěti let. Povinná školní docházka trvá 10 let, a škola se dělí taktéž na první a druhý stupeň, avšak první stupeň zahrnuje třídy od první do sedmé a druhý stupeň od osmé do desáté. Na základní škole žáci nedostávají známky, jsou pouze slovně hodnoceni. Pedagog ve svém slovním hodnocení popisuje aktivity žáka, jeho rozvoj a získané zkušenosti. Střední školy jsou pouze tříleté. Na středních školách často studují studenti všech středoškolských oborů (je jich 12) pod jednou střechou, tedy budoucí vysokoškoláci, ale i zedníci, apod. Norové totiž velmi dbají na rovnostářský přístup a pěstování dobrých vztahů mezi lidmi odlišného povolání. Univerzit je v Norsku celkem 7 a všechny jsou státní, ale na všech vysokých školách je povinné školné, studenti proto velmi často využívají půjček a splácejí je po nástupu do zaměstnání.

V Norsku skoro vůbec neexistují soukromé školy, nejvíce je soukromých školek. Je důležité zmínit, že v Norsku neexistují speciální školy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Všichni žáci jsou integrováni do běžného vzdělávacího systému. Dětem se speciálními potřebami je přidělen asistent pedagoga a všechna potřebná podpůrná opatření,

aby byl dítěti umožněn maximální rozvoj.

- Perličky z Norska, aneb víte, že...

...norské pobřeží je nejdelší a nejčlenitější v Evropě?

...v Norsku se nachází nejdelší silniční tunel na světě? Tunel je dlouhý 24,5 km a spojuje města Laerdal a Aurland.

...jen asi 3 % norské půdy jsou vhodná pro obdělávání?

...v Norsku se nachází nejseverněji položené město na světě? Je jím Longyearbyen na ostrově Špicberky. Půda je zde ale tak promrzlá, že je do země zakázáno pohřbívat zemřelé. Pokud tedy někdo zemře, jeho tělo se posílá většinou k pohřbu na pevninu nebo lidé využívají nepříliš populární kremace.

...nejznámějším norským sochařem je Gustav Vigeland? Je proslulý především svou instalací 212 bronzových a žulových soch v parku Frognerparken v Oslu a vytvořením medaile Nobelovy ceny za mír.

...Norsko je první země, která zrušila FM vysílání?

...Norsko je země s největším počtem elektromobilů?

...kdybyste poskládali na sebe všechny krabice od pizzy Grandiosa, které se během jednoho dne v Norsku sní, dostali byste věž velikosti Sněžky?

...v Norsku se prodává nejdražší benzín na světě? Řidič zaplatí za 3,7 litrů benzínu v přepočtu 230 Kč.

...v Norsku byly dvakrát uspořádány zimní olympijské hry, v roce 1952 v Oslu a roku 1994 v Lillehammeru?

... o Norech se říká, „že se rodí s lyžemi na nohou?“ V Norsku jsou velmi populární zimní sporty a norští sportovci v nich vynikají. Ze zimní olympiády v roce 2018 v Pchjongčangu si odvezli 39 medailí, čímž tato země

s pouhými 5 miliony obyvatel překonala velmoci, jakými jsou USA, Rusko, Německo či Kanada. Za své výhry na OH nedostávají norští sportovci ovšem žádné odměny ani prémie. Norové totiž vyznávají především tvrdou práci, týmového ducha a radost z pohybu.

- Tradice a řemesla

Norsko si dodnes drží své severské tradice. Na návštěvu čekají zachovalé tradiční rybářské vesnice a nádherné národní parky jako je Tongariro. V historických městech stojí středověké kostely a kotví vikingské lodě. Hlavní město Oslo se může pochlubit četnými muzei vikingských lodí. K nejnavštěvovanějším muzeím patří Muzeum Kon-Tiki, kde si lze prohlédnout zbytky slavného voru Kon-Tiki Thora Heyerdahla, na němž 6 členná posádka přeplula Tichý oceán za 101 dní. Rovněž loď Fram, na níž se plavil polárník a badatel Fridjof Nansen při cestě k severnímu pólu a poté Roald Amundsen na cestě k dobytí pólu jižního. Milovníci umění mohou navštívit Národní galerii nebo Vigelandův park. Bergen, druhé největší norské město, je proslulý zejména svou nejstarší čtvrtí Bryggen, která leží přímo v centru města. Bryggen je vlastně soustava dřevěných domků, které vypadají, jako by byly na sebe nalepené. Uvnitř se ale nachází různé průchody, terasy a obchody s tradičním zbožím. Kdysi byla tato část města centrem obchodu celé Evropy. V roce 1979 bylo 58 dřevěných domků zapsáno na seznam světového dědictví UNESCO. Na seznamu UNESCO se také nachází staré dřevěné město Stavanger a hornické městečko Røros, které je dodnes jedním velkým skanzenem.

Největším norským skladatelem je Edvard Hagerup Grieg, jehož hudba čerpá z norské lidové hudby. Mezi jeho známé skladby patří Ve slují Krále hor nebo Ráno ze suity Peer Gynt, tyto skladby jsou řazeny do zlatého fondu klasické hudby. Nemůžeme opomenout také norského malíře a grafika Edvarda Muncha s jeho obrazem Výkřik. Munch je považován za velmi vlivného představitele uměleckého směru moderny.

Další vlivnou osobností je Henrik Ibsen, norský dramatik a básník považovaný za zakladatele realistického dramatu. Za svůj život napsal 26 dramát, jeho nejznámějším dílem je hra Nora. A v poslední době získal proslulost autor detektivek Jo Nesbø, který již celosvětově prodal více než 35 milionů výtisků. Z filmové scény je výraznou osobností herečka a režisérka Liv Ullmannová, považována za norskou legendu, která se proslavila zejména ve spolupráci s švédským režisérem Ingmarem Bergmanem. Liv je také proslavená svou angažovaností v akcích ve prospěch chudých.

Nejdůležitějším svátkem v Norsku jsou Vánoce, jež hrají významnou lidovou a společenskou roli. Jsou totiž příležitostí k setkání celých rodin, návštěvě kostela a vánočního koncertu, kde všichni zpívají. Stejně jako u nás je významným bodem štedrovečerní večeře, na které se podávají vepřová žebírka s dušeným zelím a brusinkami. Jako dezert pak tradiční rýžová kaše s malinovou nebo rybízovou polevou. Do kaše se ukrývá mandle, jejíž nálezců je ještě navíc odměněn marcipánovým prasátkem. Norové také zdobí na Štědrý večer vánoční stromečky, na kterých nesmí chybět norské vlaječky. Lidé tancují v kruhu kolem stromečku, zpívají vánoční koledy a dávají si dárky, které jsou označeny nejen jménem obdarovaného, ale i jménem dárce. Dárky v Norsku nosí vánoční skřítek Julenissen, kterého při rozdávání zastupuje jeden člen rodiny. Dárky se ale rozdávají až 25.12. ráno.

Dalším důležitým svátkem jsou Velikonoce, které se vyznačují svou délkou, oficiálně se kromě Velikonočního pondělí nepracuje ani na Zelený čtvrtek a Velký pátek. Většina lidí si tak bere volno na celý týden. 17. květen je velmi důležitým státním svátkem, který je pro mnohé i důležitější než samotné Vánoce. 17. května 1814 byla totiž oficiálně formálně přijata norská ústava. Ulice jsou plné průvodů lidí držících národní vlajky ve všech velikostech. Průvodu se účastní všechny generace, které se seskupují dle svých zájmových kroužků nebo podle toho, jakou školu či školku navštěvují. Účastníci průvodu se oblékají do pestrých národních krojů, které jsou dodnes významnou součástí národní identity. Obvykle jsou ručně vyrobené a pestře zdobené.

Ve výtvarné dílně jsme se inspirovali vyprávěním příběhů, v nichž obvykle vystupují trollové, kteří jsou v norské mytologii všudypřítomní, stejně jako v naší pohádce. Norský folklor je jich plný a někteří Norové dokonce na Vánoce nechávají misku s jídlem za oknem, kdyby náhodou na návštěvu přišel troll. Popis trolla se v pohádkách a legendách různí. Obecně se říká, že jsou obrovští, tlustí, špinaví, s rozčuchanými dlouhými vlasy a vousy. A převážně jsou hloupí, někdy i agresivní. V současnosti najdeme trolly jako malé sošky či figurky v prodejnách suvenýrů, které jsou většinou roztomilé, usmívají se a vůbec nevzbuzují hrůzu.

Po trollech jsou pojmenována také některá krásná místa Norska jako

například Trollfjorden, Trollhetta, Trolltindan a další.

Inspirací pro druhou výtvarnou dílnu bylo zpracování kovů a výroba stříbrných broží a knoflíků, zdobících bunad – norský tradiční kroj, který se liší barvami, výšivkami a doplňky podle toho, z jaké oblasti pochází jeho majitel. Zájem o bunady se datuje k období norského národního romantismu (mezi lety 1840 a 1867) a ještě vzrostl na začátku 20. století. V dnešním Norsku je běžné nosit bunad na různých oslavách jako jsou lidové tance, svatby, křestý a zejména oslavy 17. května, Dne norské ústavy. Bunad je nyní považován za alternativní formu formálního oblečení i při těch nejslavnějších veřejných příležitostech. Některé z krojů jsou založeny na starých tradicích; jiné modely jsou vytvořené ve 20. století, často se velmi volně opírají o místní zvyky a historické materiály. Dokončení výroby bunadu obvykle trvá až rok. Jejich vzory bývají velmi propracované, s výšivkami, šátky, šálami a ručně vyráběnými stříbrnými nebo zlatými ozdobami známými jako sølje [solje].

PRACOVNÍ KARTA 1

Technika: Výroba trolla z papíru

Pomůcky:

Čtvrtky, bílé i barevné, tužka, lepidlo (Herkules), nůžky, zbytky vln, větší dřevěný korálek, štětec, akrylové barvy, pastelky, fixy

Časová dotace:

cca 45 minut

Postup:

1. Na papírovou čtvrtku si nakreslíme půlkruh, který vystříháme, zatočíme do tvaru kornoutu a slepíme dohromady. Vznikne nám tak tělo trolla. Čím větší půlkruh vystříháme, tím bude troll vyšší.
2. Tělo skřítky si můžeme dozdobit: použít můžeme akrylové barvy, pastelky nebo fixy dle vlastních představ.
3. Dále vytvoříme vousy z vlny. Z lepenky si vystříháme obdélník takové šíře, jak dlouhé chceme vousy mít a namotáváme postupně vlnu kolem dokola po celé délce lepenky. Nakonec vlnu na obou stranách po celé délce přestříháme a vousy lepíme postupně pomocí lepidla na horní část těla skřítky.
4. Vousy zastříháme - po stranách by měly být kratší a uprostřed delší - a nalepíme na ně nos z velkého dřevěného korálku.
5. Poté si vyrobíme ruce, které by měl mít skřítek dlouhé. Nakreslíme jejich tvar na čtvrtku, vystříháme a opět zdobíme podle potřeby. Poté je přilepíme z každé strany na tělo skřítky.
6. Nožky trolla budou naopak krátké. Nakreslíme jejich tvar na čtvrtku, vystříháme a přilepíme na spodní část těla.
7. Nakonec vyrobíme čepici. Ta by měla být pěkně vysoká a špičatá. Na barevnou nebo bílou čtvrtku opět nakreslíme půlkruh, který vystříháme, stočíme do kornoutu a slepíme. Můžeme ji opět ozdobit podle svých představ. Čepici nasadíme trollovi na hlavu tak, aby se zarazila nad nosem.

PRACOVNÍ KARTA 2

Technika: Zdobení pomocí techniky vytlačování do kovu

Pomůcky:

Hliníková lepicí páska šíře 50 mm, jednovrstvý karton silný cca 0,7 mm, nůžky, lepidlo v tyčince, špejle/tužky/embosovací pera, ploché knoflíky, kousky síčky (např. od brambor nebo k aranžování květin), štětce, tmavé akrylové barvy, hadříky, ubrousky, podložky, notýsky s tvrdými deskami (nejlépe velikosti A6 nebo větší), oboustranná lepicí páska

Časová dotace:

cca 45 minut

Postup:

1. Dětem rozdáme karton o velikosti A6 a pruh hliníkové lepicí pásky (o délce cca 50 cm).
2. Tužkovým lepidlem na karton nalepíme několik knoflíků a kousků síčky.
3. Hliníkovou lepicí pásku rozstříháme na kousky dlouhé cca 5 cm, odlepíme spodní papírové pruhy a jednotlivé kousky pásky přilepíme na karton přes knoflíky a síčku tak, aby se vrstvy pásky překrývaly.
4. Do pásky opatrně vytlačujeme tvary knoflíků a reliéfy síčky. Pracujeme tužkou (ořezanou i neořezanou částí), špejlemi, zakulacenými konci násad od štětců, vhodná jsou embosovací pera. Pokud protlačíme díru, přelepíme další vrstvou pásky a pokračujeme ve zdobení. Poté můžeme nalepenou pásku zdobit ornamenty, abstrakcemi, písmeny atd.
5. Obrázek poté natřeme akrylovou barvou, barvu nenecháme zaschnout, ihned setřeme suchým hadříkem a nakonec vytřeme do sucha ještě papírovým ubrouskem. Barva zůstane ve vytlačených prohlubních a zdůrazní tak reliéfní obrazce.
6. Destičku nalepíme na přední stranu notýsků pomocí oboustranné lepicí pásky.

Stejnou techniku můžeme použít na vytvoření celého obrázku, což bude vyžadovat pochopitelně více času.

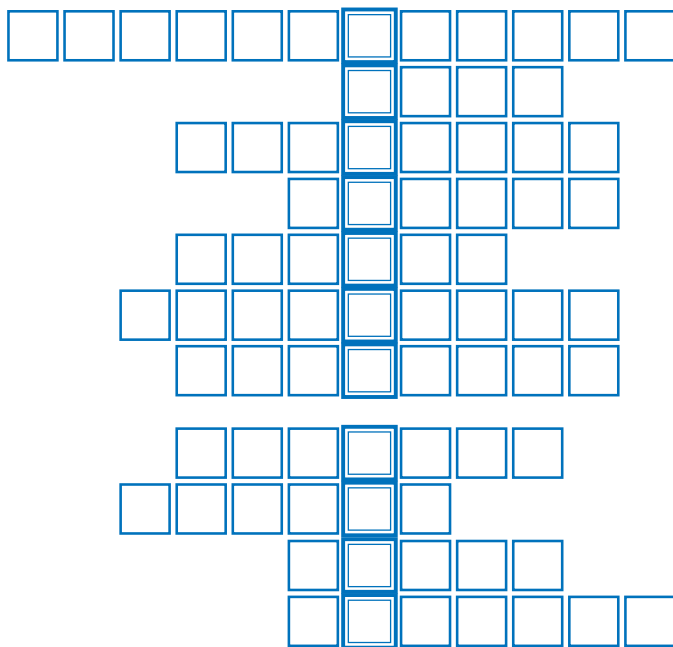

PRACOVNÍ KARTA 3

Křížovka s tajenkou

1. Jak se jmenuje nejvyšší hora Norska?
2. Jaké je hlavní město Norska?
3. Norské souostroví ležící nejseverněji?
4. Jaký je nejdůležitější státní svátek v Norsku?
5. Jak nazýváme mořské zálivy vzniklé činností ledovců, které jsou pro Norsko typické?
6. Jak se říká mořeplavcům, kteří se vydávali na loupeživé výpravy?
7. Jiné označení pro trolla?
8. Název oblíbené ryby, kterou Norové rádi konzumují.
9. Zelenina bílé barvy, je podobná brokolici.
10. Jeden z nejčastějších stromů v norských lesích.
11. Přírodní útvar, který v dnešní době už pomalu roztává.

tajenka: Polární záře

Řešení: 1. Galdhøpiggen, 2. Oslo, 3. Svalbard, 4. Vánoce, 5. fjordy, 6. Vikingové, 7. skřítek, 8. slizoun, 9. květák, 10. bříza, 11. ledovec

PRACOVNÍ KARTA 4

Práce s jazykem

- Norština

Norština se řadí mezi indoevropské jazyky, patří konkrétně do skupiny severogermánských jazyků. Norský jazyk se dělí na dvě zcela rovnoprávné formy - bokmål („knižní řeč“) a nynorsk („nová norština“). Obě se běžně používají na úřadech, ve školách, v médiích a jinde. Zhruba 85 % mluvčích používá bokmål, nynorsk je tedy menšinovou verzí preferovanou především na západě Norska. Tyto jazykové varianty historicky vznikly v průběhu mnoha staletí dánské nadvlády. Mezi vzdělanými lidmi se ve městech používal jazyk bližší dánštině, ze kterého se pak vyvinul dnešní bokmål. V 19. století v rámci snahy o národní obrození byl vytvořen nynorsk, jazyk blízký tehdejší mluvě lidí na venkově, avšak velká část z nich jej za svůj jazyk nepřijala. I přes veškerou snahu sjednocení obou verzí tohoto jazyka selhalo, proto se děti musí ve školách učit obě verze.

- Pojďme se naučit pár norských slovíček ve formě nynorsk!

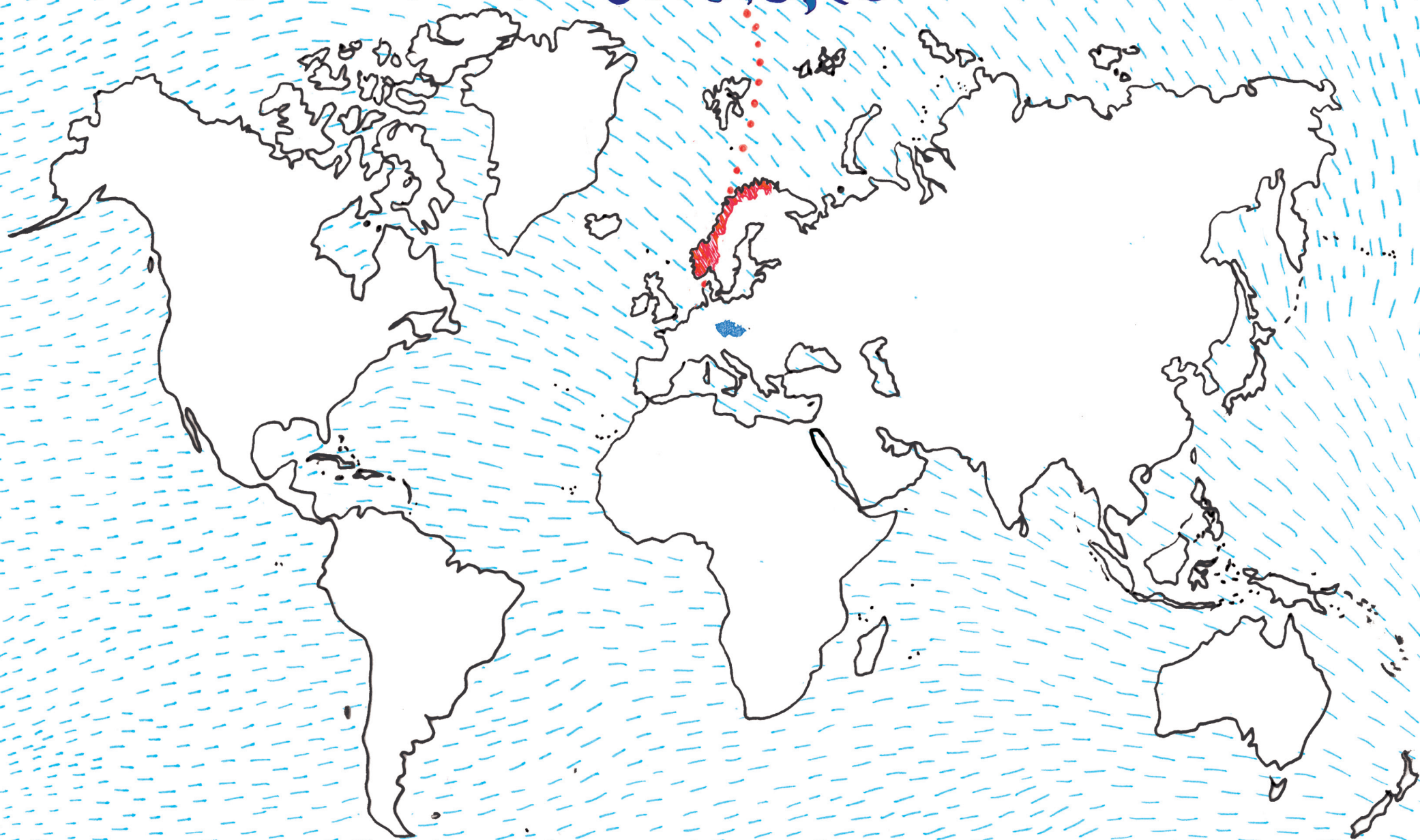
Hei!	[hæi]	Ahoj!
jeg	[jæi]	já
Velkommen!	[velkom:(e)n]	Vítej/Vítejte!
Tsjekkia	[tšek:ia]	Česká republika
ja	[ja]	ano
litt	[lit:]	trochu
hva	[va]	jak, co

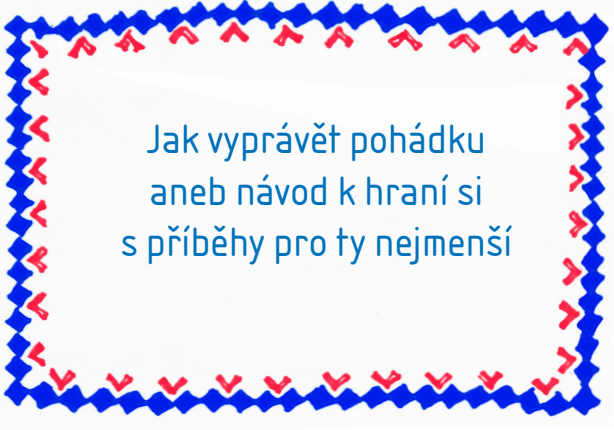
- Zkus k sobě přiřadit správné číslovky!

1	[ote]	átte	2	[tré]	tre	3	[sýv/šú]	syv/sju
4	[tú]	to	5	[fem]	fem	6	[én/et]	en/ett
7	[ní]	ni	8	[fíre]	fire	9	[seks]	seks
10	[tí]	ti						

MAPA SVĚTA NORSKO

Jak vyprávět pohádku
aneb návod k hraní si
s příběhy pro ty nejmenší

- 1) Čti hodně pohádek, aby se ti ukázala ta pravá, která se chce nechat od tebe vyprávět (jako první).
- 2) Pohádku si pozorně přečti a přemýšlej nad tím, co se v ní stalo a o čem vlastně byla.
- 3) Přečti pohádku kamarádům a zeptej se jich, o čem podle nich je. Můžeš si tak porovnat, jestli jí všichni rozumíte stejně, anebo spolu s kamarády přemýšlejte o tom, o čem je pohádka pro každého z vás jednotlivě a co se vám na ní líbí všem společně.
- 4) Napiš si na lísteček, co nejdůležitějšího na pohádce jste s kamarády našli a další objevy, na které jste společně přišli, to bude tvá cesta, jak pohádku vyprávět dalším, už totiž víš o čem je jak pro tebe, tak pro tvé nejbližší.
- 5) Přečti si pohádku znovu a měj radost, že je tam všechno to, co jste našli s kamarády. Když budeš radostně vyprávět, všichni tě budou radostně i poslouchat.
- 6) Přečti si pohádku nahlas a měň hlasy všech postav, které se v příběhu ukážou. Můžeš dělat všechno, co chceš, jen aby tě to bavilo - zahraj si na hrdiny ze své pohádky.
- 7) Trénuj si, jak asi mluví princ, princezna nebo jak šlehá plameny drak a jak u toho asi vypadají.
- 8) Převyprávěj pohádku svými slovy nejlepšímu kamarádovi, kamarádce nebo rodičům a hraj u toho všechny hrdiny, které už dobře znáš a umíš je napodobit. Bavilo je to? Byla to legrace?
- 9) Převyprávěj si pohádku před usnutím a nezapomeň na nic důležitého z příběhu, ale ani na hraní všech princů a princezen.
- 10) Když se ráno probudíš a těšíš se, že budeš zase vyprávět pohádku, tak je z tebe vypravěč a honem pospíchej ji vyprávět a číst zase další!

Storytelling o.s.

autorka textu
Barbora Schneiderová
ředitelka Storytelling o. s.
www.story-telling.cz

InBáze, z. s.

Posláním InBáze je pomáhat cizincům a jejich rodinám v životě v České republice a vytvářet bezpečný a otevřený prostor k vzájemnému poznávání a porozumění odlišných kultur.

InBáze nabízí cizincům sociální, právní a psychologické poradenství, komunitní programy, volnočasové aktivity pro děti a mládež. Dále vzdělávací programy pro děti a žáky ve školách a semináře pro pedagogy. Vedle toho InBáze pořádá množství akcí veřejnost - např. interkulturní festival RefuFest.

Dětské programy InBáze

Programy pro školy

InBáze nabízí školám realizaci Bedýnek příběhů přímo na mateřských školách a základních školách 1. stupně. Dále nabízí vzdělávací programy i pro 2. stupeň základních škol pro střední školy i semináře pro pedagogy.

Programy pro veřejnost

Ve veřejných institucích (jako je například Městská knihovna v Praze) pořádá InBáze tvořivé dílny Bedýnky příběhů pro veřejnost. Tyto dílny a kurzy jsou určené rodinám s dětmi ve věku 5-11 let.

Programy pro děti cizinců

InBáze pořádá pro děti návštěvy kulturních akcí, oslavy svátků, výtvarné dílny, workshopy, výlety, exkurze, víkendové pobyty a letní tábory. Dětem InBáze navíc nabízí výtvarný ateliér a interkulturní kluby. Vedle volnočasových aktivit mohou děti využít nabídky doučování a výuky češtiny.

Více informací naleznete na www.inbaze.cz.

AUTORSKÝ TÝM:

Bedýnky příběhů vydala organizace InBáze, z.s. v rámci projektů MŠMT Podpora pedagogických pracovníků v InBázi 2019 a MŠMT InBáze dětem a pedagogům 2019.

Autorky námětu: Petra Holubářová, Lucie Machová

Autorky metodiky: Anh Nguyenová, Petra Holubářová, Victoria Golovinova

Obsahová a jazyková korektura: Petra Holubářová, Hana Mlynářová

Garant pro jazykovou část: Jarmila Charfreitagová

Autorka manuálu "Jak vyprávět pohádku": Barbora Schneiderová
z organizace Storytelling, o.p.s.

Legerova 50, 120 00 Praha 2

www.inbaze.cz

www.facebook.com/InBaze

Praha 2019

Realizace projektu byla podpořena Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci podpory vzdělávání v regionálním školství v roce 2019.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

